

Raadsvoorstel

Opsteller

Schipper, Rolf

Vergadering van

3 juni 2025

Kenmerk

Z/25/084282 / D/25/185116

Portefeuillehouder

Bas Lont

Portefeuille

Energietransitie

Onderwerp

RES Herijking

Inleiding

De RES regio Utrecht (voorheen RES U16 heeft in 2021 de Regionale Energie Strategie (RES 1.0) opgesteld. Gemeente Oudewater is onderdeel van RES regio Utrecht. Dit is een samenwerking van provincie Utrecht, vier waterschappen en 16 gemeenten.

In de RES staat hoeveel wind- en zonne-energie we in de regio willen opwekken. Iedere gemeente heeft in de RES 1.0 aangegeven wat de eigen bijdrage zou zijn. Toen is ook afgesproken om de RES 1.0 in 2025 te actualiseren. Dit noemen we de RES Herijking. Deze RES Herijking vervangt de RES 1.0. Omdat er geen bevoegdheden zijn overgedragen aan de RES regio, leggen we de geactualiseerde versie ter vaststelling voor aan de gemeenteraden, provinciale staten en algemeen besturen van de waterschappen (verder: volksvertegenwoordigingen) van de aangesloten overheden.

Inhoudelijke samenvatting concept RES Herijking

De RES Herijking beschrijft het energiesysteem, belangrijke (beleids)ontwikkelingen en de rol van de RES regio bij de warmtetransitie en de elektriciteitsopwekking.

- Energiesysteem

In de RES 1.0 lag de focus op het vastleggen van een (regionale) ambitie voor elektriciteitsopwekking. Vier jaar verder kraakt het energiesysteem. Het elektriciteitsnet kan de groei niet bijhouden. Met als gevolg netcongestie bij zowel opwek als afname in het grootste deel van de regio. Ook in gemeente Oudewater hebben we daarmee te maken; in ieder geval tot 2029. Nadere informatie over netcongestie in Oudewater volgt binnenkort in een raadsinformatiebrief.

- Warmtetransitie

Voor wat betreft de warmtetransitie zet de RES regio in op onderlinge samenwerking, ondersteuning, kennisdeling en afstemming. Samen werken we aan energiebesparing en het benutten van de aanwezige duurzame warmtebronnen. Zo proberen we tot betrouwbare en betaalbare duurzame warmteoplossingen te komen. In de RES Herijking staan geen kwantitatieve doelen voor de warmtetransitie.

- Elektriciteitsopwekking

Voor wat betreft elektriciteitsopwekking zijn wel kwantitatieve doelen in de RES Herijking opgenomen. Deze doelen zijn al eerder afgesproken in de RES 1.0. Hier is 1,8 TWh duurzame opwek in 2030 afgesproken. Daarvan hebben we als regio op dit moment ruim de helft gerealiseerd of daarvoor de vergunning verleend. Om de rest van de ambitie te realiseren is onverminderde inzet van de deelnemers nodig. In de RES Herijking beschrijven we hoe we dit willen realiseren.

De provincie Utrecht is bevoegd gezag voor windparken vanaf 5 MW. In januari 2025 heeft zij besloten deze bevoegdheid te gebruiken. In de gemeenten Oudewater, Montfoort en Stichtse Vecht heeft zij aanvullende gebieden voor windenergie aangewezen. De ambitie van de provincie is daarmee in totaal om een extra 160 GWh op te wekken. Dit is een eigenstandig besluit van de provincie. In de RES Herijking is deze ambitie meegenomen om een totaalbeeld van de

regionale opwek te kunnen geven. De RES Herijking beschrijft niet binnen welke gemeente de opwek die de provincie beoogt gerealiseerd zal worden.

- Periode na 2030

In deze RES Herijking staat geen regionale kwantitatieve ambitie voor elektriciteit of warmte voor de periode na 2030. In het Nationaal Plan Energiesysteem van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland lezen we de volgende ambitie voor de periode na 2030: namelijk inzetten op een verviervoudiging van het totale elektriciteitsaanbod in 2050 (ten opzichte van eind 2023). In de volgende RES nemen we de ambities voor elektriciteit en warmte na 2030 op. De volgende RES wordt verwacht in 2029.

- PlanMER

Verplicht onderdeel van de RES Herijking is een planMER. Het planMER geeft op hoofdlijnen inzicht in de milieueffecten van energieopwek in de zoekgebieden, maar bevat zelf geen besluit of kaderstelling. Het planMER wordt (als bijlage van de RES Herijking) ook vastgesteld.

Participatieproces

De RES regio heeft belanghebbenden de mogelijkheid gegeven om input op de RES Herijking te leveren. De RES Herijking lag ter inzage van 13-2 tot 16-4 2025 zodat belanghebbenden een zienswijze konden indienen. Het document was in te zien op de website www.energieregion utrecht.nl van de RES regio. Ook lag het ter inzage op het stadskantoor van Oudewater. Hierover is op oudewater.nl en op de gemeentepagina in de IJsselbode gecommuniceerd. Aanvullend hierop heeft de RES regio ook een bijeenkomst voor stakeholders georganiseerd.

Als college hebben we een zienswijze ingediend op de RES Herijking. Hierin uiten we nogmaals ons ongenoegen over het eigenstandige besluit van de provincie om een extra zoekgebied voor windenergie in Oudewater-Montfoort aan te wijzen. Ook heeft het college gevraagd om de gemeentelijke bijdrage voor de periode na 2030 te verlagen naar 19 GWh. Dit vanwege het wegvallen van windzoekgebied 7. Gebied 7 is een strook in het zuiden van Oudewater, aan de gemeentegrens met Lopik, ook bekend als gebied G in het 'Afwegingskader grootschalige duurzame energie Oudewater' (D/21/024011). Ons wijzigingsverzoek is in de RES Herijking overgenomen. Dit vinden we belangrijk omdat zo duidelijk is dat onze opwekambitie eerst hoger was. Want we hadden ook een ambitie voor gebied 7. Maar doordat de provincie heeft aangegeven geen vergunning te verlenen voor gebied 7, valt deze nu weg. Voor het extra zoekgebied 8 van de provincie, hebben wij als gemeente zelf geen opwekambitie voor windenergie.

De RES regio heeft daarnaast ook 12 zienswijzen ontvangen over windzoekgebied 8 in Montfoort-Oudewater, het gebied dat door de provincie als extra windlocatie is aangewezen. Deze hebben niet geleid tot een aanpassing van de RES Herijking. Dit omdat de RES Herijking niet gaat over dit besluit: hierin wordt alleen de situatie beschreven. Zodra de provincie een ontwerp-projectbesluit neemt, is het mogelijk om zienswijzen in te dienen op deze ontwikkeling. Tenslotte is een zienswijze ontvangen over windzoekgebied 7 in Oudewater. Hierin vraagt de indiener om het gebied te schrappen als zoekgebied omdat het een weidevogelkerngebied is. Deze zienswijze heeft ook niet geleid tot een aanpassing van de RES Herijking. De locatie is namelijk als zoekgebied al afgefallen. Deze locatie is in het planMER wel onderzocht, maar niet opgenomen in de RES Herijking.

De raad besluit

1. De RES Herijking regio Utrecht (inclusief bijlagen) vast te stellen, ter vervanging van de RES 1.0.

De bevoegdheid van de raad komt voort uit de volgende wet- en/of regelgeving

Bij de vaststelling van de RES 1.0 is bepaald dat iedere twee jaar de RES geactualiseerd wordt. De volksvertegenwoordigingen stellen de geactualiseerde versies vast. Daarmee heeft de uitvoering ervan altijd een democratische basis.

Verdere juridische kaders

De herijking van de RES is niet van invloed op de doelen uit het gemeentelijk beleid, zoals de Omgevingsvisie. Onderliggend aan de concept RES Herijking is een planMER uitgevoerd, we hebben u hierover begin 2024 geïnformeerd (D/23/130825). Het planMER is een bijlage bij de RES Herijking en is als zodanig ook ter inzage gelegd. Het planMER geeft inzicht in de milieueffecten van de zoekgebieden, maar bevat zelf geen besluit of kaderstelling. De RES samenwerking heeft geen juridische status en de RES heeft niet geleid tot verandering van de bevoegdheidsverdeling tussen de verschillende overheidslagen.

Amendementen

Als een amendement door uw raad wordt aangenomen, moet deze ook langs de 21 volksvertegenwoordigers van de andere RES deelnemers gaan voor vaststelling. Daarom raadt het college u aan eventuele input mee te geven in de vorm van moties.

Beoogd effect

Met de RES samenwerking beogen we de CO₂-uitstoot in de RES regio Utrecht te beperken. Dit door vanuit de eigen klimaatambitie bij te dragen aan de landelijke doelstelling van 55% reductie van CO₂-uitstoot in 2030 en 95% in 2050. Gemeente Oudewater heeft hier in haar omgevingsvisie (D/22/049849) zelf ook doelen voor vastgelegd, zoals in 2050 klimaatneutraal zijn. Daarnaast dragen de warmtetransitie en opwek bij aan de toekomstige energievoorziening

Argumenten

1.1 In RES 1.0 is afgesproken de RES te actualiseren

Bij de vaststelling van de RES 1.0 is afgesproken de RES regelmatig te actualiseren. Deze RES Herijking is daarvan de uitwerking. Dit is nodig om zicht te houden op de voortgang en ontwikkelingen. En ook om rekening te houden met ruimtelijke opgaven en omstandigheden die de voortgang kunnen beïnvloeden. De planning was om u al in 2023 een herijkte RES aan te bieden. Helaas was dit niet meer haalbaar door de invoering van een verplicht planMER (bijlage RES Herijking). Hierover hebben we u begin 2023 geïnformeerd in de voortgangsrapportage RES (D/23/098048).

1.2 Invulling klimaatopgave

De RES regio maakt onderdeel uit van het Klimaatakkoord, het Nationaal Programma RES en het Nationaal Programma Lokale Warmte. Het doel van deze landelijke programma's is bijdragen aan een CO₂-reductie van 95% in 2050 in Nederland. De genoemde ambities in de RES Herijking zijn een tussenstap, bedoeld om over een lange periode sturing te geven aan de energietransitie.

1.3 Voortgang in Oudewater

De gemeente Oudewater heeft in haar 'Afwegingskader duurzame energie opwekken in Oudewater' (D/21/024011) bepaald dat zij de ambitie heeft om 12 GWh aan grootschalige energie bij te dragen aan de regionale ambitie voor opwek in 2030, met een maximum van 19 GWh. In lijn hiermee is deze bijdrage overgenomen in de RES Herijking. Een eventuele bijdrage van het inpassingsbesluit van de provincie is in de RES Herijking niet meegenomen als Oudewaterse ambitie. Wanneer windenergie door de provincie gerealiseerd wordt, telt dit wel mee als bijdrage van Oudewater aan de RES-doelen voor duurzame energie.

1.4 Aanpassing RES Herijking

Gemeente Oudewater heeft een zienswijze ingediend op de RES Herijking. Dit heeft tot aanpassing van de potentiële bijdrage van de gemeente Oudewater na 2030 geleid. Dit is nu verlaagd naar 19 GWh door het wegvallen van windzoekgebied 7.

1.5 Samenwerking

Als RES regio kijken we over gemeentegrenzen en benaderen we de energietransitie op regionaal niveau. Keuzes die gemeente Oudewater maakt rondom de energietransitie hebben hun uitwerking op andere gemeenten/overheden en andersom. Daarnaast brengen we in de RES regio kennis samen. Zo kunnen we keuzes in samenhang en vanuit het bredere perspectief maken.

1.6 Netcongestie/energiesysteem van de toekomst

De regio groeit: zowel qua bedrijvigheid als qua aantal mensen dat hier wil wonen. Het elektriciteitsnet kan dit niet bijhouden. Netbewust ontwikkelen is nodig om de effecten van netcongestie te verzachten en problemen in de toekomst voor te zijn. Daarnaast hebben ook technologische ontwikkelingen en de ambitie om de CO₂-uitstoot te beperken, invloed op het energiesysteem. Door als RES regio samen te werken willen we de druk op het net verminderen.

1.7 Duidelijkheid richting stakeholders en bewoners

Vaststelling van de RES Herijking geeft inwoners, ontwikkelaars, bedrijven en andere betrokkenen duidelijkheid over welke ontwikkelingen zij kunnen verwachten rond het energiesysteem, de opwek van elektriciteit en de warmtetransitie.

Kanttekeningen

1.1 Besluitvorming windontwikkeling provincie Utrecht

De provincie is het bevoegd gezag voor wind vanaf 5 MW. In januari 2025 heeft zij besloten deze bevoegdheid te gebruiken, ook in de gemeente Oudewater. Daarmee is het geen beleidskeuze van de gemeente meer. In de RES Herijking is dit als actualisatie meegenomen. Dit om een feitelijk totaalbeeld van de duurzame elektriciteitsopwekking in de regio te kunnen geven. Met het vaststellen van dit document stelt u als raad alleen dit feitelijke totaalbeeld vast. De vaststelling van de RES Herijking is nadrukkelijk geen raadsoordeel over de provinciale plannen voor windenergie.

1.2 Realisatie is mede afhankelijk van inwoners, bedrijven, maatschappelijke organisaties en medeoverheden

De RES Herijking geeft aan hoe we in de regio gaan samenwerken in de energietransitie. Het halen van onze doelen blijft daarbij natuurlijk ook afhankelijk van het handelen en de keuzes van inwoners, bedrijven, maatschappelijke organisaties en medeoverheden. Wij stemmen onze aanpak daarop zoveel mogelijk af en proberen draagvlak te bevorderen.

1.3 Wet- en regelgeving is in ontwikkeling

Nu de problemen in het energiesysteem sterk toenemen is de maatschappelijke sturing op het systeem in beweging. Overheden krijgen en pakken weer meer verantwoordelijkheid. Ook wet- en regelgeving is in ontwikkeling. Denk aan de Wet Collectieve Warmte, landelijke windnormen of het opnemen van de zonneladder in de provinciale omgevingsverordening. De RES Herijking is opgesteld naar de huidige inzichten, maar de uitvoering beweegt uiteraard mee met de ontwikkelingen.

1.4 RES Herijking bevat maar beperkt echt nieuwe kaderstelling

In de RES Herijking geven we richting aan de regionale samenwerking; we voegen maar beperkt nieuwe kaderstelling toe. Er staan vooral besluiten in die door de deelnemende overheden als bevoegd gezag de afgelopen jaren al zijn genomen. Denk hierbij aan vergunningen voor zonnevelden en het afstrepen of toevoegen van zoekgebieden voor energie-opweklocaties. Vaak heeft het bevoegd gezag daarmee het beleid al vastgelegd. In de RES samenwerking zijn geen bevoegdheden overgedragen.

Financiën

Het vaststellen van de RES Herijking heeft geen financiële gevolgen. Het betreft een beleidsmatige actualisatie zonder directe budgettaire impact.

Uitvoering

De gemeente Oudewater gaat verder met het realiseren van haar doelen rondom de opwek van duurzame energie en de warmtetransitie om zo haar bijdrage te leveren aan de gezamenlijke regionale doelstellingen. Over de laatste stand van zaken en over onze route naar het invullen van de ambitie tot 2050, hebben we u geïnformeerd. U ontving hierover de raadsinformatiebrief 'Voortgang opwek duurzame elektriciteit (D/25/169844).

Communicatie

Als u de RES Herijking vaststelt, maken we dit bekend door een bericht op oudewater.nl te plaatsen. Daarin geven we ook aan dat de RES Herijking pas definitief is als ook alle andere volksvertegenwoordigingen hun goedkeuring hebben gegeven. Dit is naar verwachting in oktober 2025.

In oktober volgt dan de communicatie door de RES regio over de definitieve vaststelling. De RES regio publiceert het definitieve document op haar website. Ook verstuurt zij hier waarschijnlijk een persbericht over. Vanuit Oudewater maken we dit dan ook binnen de gemeente bekend. Dit doen we op oudewater.nl en op de gemeentepagina in de IJsselbode. Vanuit de gemeente versturen we geen eigen persbericht.

Samenhang met eerdere besluitvorming

Bij de vaststelling van de Regionale Energie Strategie (RES 1.0) in 2021 is afgesproken dat deze regelmatig geactualiseerd wordt. Hierbij is afgesproken dat de volksvertegenwoordigingen de geactualiseerde versies vast stellen

Vervolgproces

Na de definitieve vaststelling zet gemeente Oudewater zich in om de benodigde besluiten te nemen en de vergunningen te verlenen om haar bijdrage te realiseren. Regionaal wordt dit ondersteund op basis van het huidige Regionaal Uitvoeringsprogramma.

In het geval van afwijkende besluitvorming bij een of meer aangesloten volksvertegenwoordigingen, bepaalt de Stuurgroep (het bestuurlijk overleg van de RES regio) hoe hier mee om te gaan. U wordt daarover uiteraard zo spoedig mogelijk geïnformeerd.

Uiterlijk in 2029 wordt in gemeente Oudewater, net als bij de andere deelnemers van de RES regio, opnieuw een geactualiseerde RES voorgelegd waarin de laatste ontwikkelingen zijn samengebracht en afspraken worden gemaakt voor het vervolg.

Bijlagen

Bijlage 1: RES Herijking (D/25/185092)

Bijlage 2: PlanMER (D/25/185093)

Bijlage 3: Nota van beantwoording NRD (D/25/185095)

Bijlage 4: Nota van beantwoording RES Herijking (D/25/185096)

Bijlage 5: Advies commissie MER op PlanMER RES Herijking regio Utrecht (D/25/185097)

Bijlage 6: Reactie advies commissie MER op PlanMER RES Herijking regio Utrecht (D/25/185098)